

نمونه‌گیری در پژوهش‌های کیفی: راهنمایی برای شروع

*هادی رنجبر^۱، علی اکبر حق‌دوست^۲، مهوش صصلی^۳، علیرضا خوشدل^۴، محمد علی سلیمانی^۵، نسیم بهرامی^۶

تاریخ اعلام وصول: ۱۳۹۱/۱/۲۱

تاریخ اعلام قبولی مقاله: ۱۳۹۱/۴/۱۹

چکیده

نمونه‌گیری در پژوهش‌های کیفی و کمی تفاوت بسیار دارد زیرا هدف آن به جای تعمیم یافته‌ها، کسب درک عمیق از پدیده مورد بررسی است. انتخاب مشارکت‌کنندگان در پژوهش کیفی با هدف دستیابی به بیشترین اطلاعات در مورد پدیده مورد بررسی انجام می‌شود. در پژوهش کمی تأکید بسیار زیادی بر انتخاب تصادفی (شانس برابر برای انتخاب همه اعضای جامعه پژوهش) وجود دارد اما در پژوهش کیفی نمونه پژوهش یا مشارکت‌کنندگان، انتخاب یا دعوت می‌شوند. نمونه‌گیری هدفمند که نمونه‌گیری غیراحتمالی، هدفدار یا کیفی نیز نامیده می‌شود به معنای انتخاب هدفدار واحدهای پژوهش برای کسب دانش یا اطلاعات است. این نوع نمونه‌گیری به دنبال ایجاد قوانین ثابت و تغییر ناپذیر و یا تعمیم نتایج نیست بلکه سعی در شناخت بهتر هر پدیده در زمینه خاص دارد. سه نوع عمده نمونه‌گیری هدفمند شامل نمونه‌گیری برای رسیدن به معرف بودن یا قابلیت مقایسه، نمونه‌گیری موارد خاص یا یگانه و نمونه‌گیری متوالی هستند. استفاده از روش اشباع داده در پژوهش‌های کیفی به عنوان استاندارد طلایی پایان نمونه‌گیری در نظر گرفته می‌شود. در این مقاله سعی شد روش‌های انتخاب مشارکت‌کنندگان و تفاوت‌های روش‌های کمی و کیفی معرفی شود و راهکاری برای تصمیم‌گیری در مورد رسیدن به اشباع داده ارائه گردد.

کلمات کلیدی: انسان، انتخاب نمونه، پژوهش کیفی، پژوهش کمی، اشباع، روش‌های جمع‌آوری داده، روش‌های پژوهش، حجم نمونه

مقدمه

آنها می‌تواند سبب تقویت جایگاه پژوهش کیفی و پژوهشگران کیفی گردد. یکی از مسائلی که معمولاً در پژوهش‌های کیفی مورد توجه قرار دارد، انتخاب مشارکت‌کنندگان مناسب و به عبارت دیگر نمونه‌گیری است.

نمونه‌گیری در پژوهش‌های کیفی بسیار متفاوت از پژوهش‌های کمی است زیرا هدف آن به جای تعمیم یافته‌ها کسب درک عمیق از پدیده مورد بررسی است (۱). از آنجا که پژوهش کیفی راهی برای رسیدن به محتوای ذهنی افراد است و نمی‌توان آن را از طریق روش‌های سخت و دقیق کمی انجام داد، ابزارها و روش‌های آن

در سال‌های اخیر تغییرات سریعی در زمینه پژوهش و تمایل به نگاه به انسان (آنگونه که در علوم انسانی به آن نگریسته می‌شود) بصورت یک کل که می‌بایست در زمینه و محیط خاص خودش مورد بررسی قرار گیرد، رخ داده است. به نظر می‌رسد راه عبور از دیدگاه‌های اثبات‌گرایانه و حرکت به سمت نگاه طبیعت‌گرایانه کمی هموارتر شده است و پژوهشگران رشته‌های مختلف به انجام پژوهش کیفی تمایل بیشتری نشان می‌دهند. با توجه به این موضوع آشنایی با روش‌های پژوهش کیفی و ابزارهای مورد استفاده در

۱- مربی، ایران، کرمان، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، مرکز تحقیقات مدل‌سازی (*نویسنده مسئول)

تلفن: ۰۹۱۳۱۹۵۱۲۰۴ آدرس الکترونیک: hadiranjbar@kmu.ac.ir

۲- استادیار، ایران، کرمان، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، مرکز تحقیقات مدل‌سازی، دکترای اپیدمیولوژی

۳- استادیار، ایران، تهران، دانشگاه علوم پزشکی تهران، دانشکده پرستاری و مامایی، دکترای پرستاری

۴- دانشیار، ایران، تهران، دانشگاه علوم پزشکی آجا، دانشکده پزشکی، دکترای اپیدمیولوژی

۵- مربی، ایران، تهران، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، دانشکده پیراپزشکی، فوق لیسانس پرستاری

۶- مربی، ایران، قزوین، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، دانشکده پرستاری و مامایی، فوق لیسانس مامایی